پارسیان دژ
تاریخ، فرهنگ و میراث ایران

مجموعهٔ مقاله‌ها
نسخهٔ ماندگار

حکومت پهلوی

تئاتر شهر تهران-بزرگ‌ترین مجموعه نمایش تئاتر ایران

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی

انتشار: ۱۵ شهریور ۱۳۹۴ · ۸ دقیقه مطالعه

چکیدهٔ مقاله

تئاتر شهر بزرگ‌ترین مجموعه نمایش تئاتر ایران است که در دوران سلطنت محمدرضا پهلوی و به ابتکار فرح پهلوی در تهران ساخته شد. ساختمان تئاتر شهر تهران در تاریخ ۷ بهمن ۱۳۵۱ آمادهٔ بهره‌برداری شد. همانطور که قبلا اطلاعیه ای -+- در پارسیان دژ اعلام کردیم بعد تکمیل بخش دودمان ها و اضافه شدن دودمان پهلوی و جمهوری اسلامی ایران سعی برشناساندن این دو دودمان و پرداختن به این دو برهه از تاریخ میهن عزیزمان میپردازیم بنای زیبای تئاتر شهر به شکل دایره و بر اساس طرحی از علی سردارافخمی است. این ساختمان با نظارت مهن

پارسیان دژ / حکومت پهلوی

تئاتر شهر بزرگ‌ترین مجموعه نمایش تئاتر ایران است که در دوران سلطنت محمدرضا پهلوی و به ابتکار فرح پهلوی در تهران ساخته شد. ساختمان تئاتر شهر تهران در تاریخ ۷ بهمن ۱۳۵۱ آمادهٔ بهره‌برداری شد.

همانطور که قبلا اطلاعیه ای -+- در پارسیان دژ اعلام کردیم بعد تکمیل بخش دودمان ها و اضافه شدن دودمان پهلوی و جمهوری اسلامی ایران سعی برشناساندن این دو دودمان و پرداختن به این دو برهه از تاریخ میهن عزیزمان میپردازیم

بنای زیبای تئاتر شهر به شکل دایره و بر اساس طرحی از علی سردارافخمی است. این ساختمان با نظارت مهندسی سردار افخمی، در طول پنج سال، در محلی که پیش‌تر کافه شهرداری خوانده می‌شد، ساخته شد و در سال ۱۳۵۰ گشایش یافت.[کتاب معماری معاصر ایران]

تئاتر شهر پیش از انقلاب ابتدا زیر نظر رادیو و تلویزیون اداره می‌شد، سپس تحت نظارت اداره فرهنگ قرار گرفت و پس از انقلاب نیز وزارت فرهنگ و ارشاد سرپرستی آن را برعهده گرفت. طراح کل این اثر فرح پهلوی است.

تئاتر شهر هم‌چنین، دارای یک کتابخانه تخصصی هنر است که هنرمندان، متخصصان و دانشجویان تئاتر و هنرجویان کارگاه‌های نجاری و خیاطی از آن استفاده می‌کنند.

سالن‌ها

مجموعه تئاتر شهر که در ابتدا تنها برای اجرا در تالار اصلی ساخته شده بود درحال حاضر با پنج تالار فعالیت می‌کند.

سالن اصلی (گنجایش ۵۷۹ نفر)

سالن چهارسو (گنجایش ۱۲۰ الی ۴۰۰ نفر که تغییر حجم دکور و صحنه امکان تغییر گنجایش را می‌دهد)
سالن قشقایی
سالن سایه
کارگاه نمایش
مجموعه تئاتر شهر دارای دو سالن دیگر به نام‌های تالار کوچک و تالار شماره دو است که طی چند سال اخیر به دلیل نیاز به تعمیر تعطیل شده و تاکنون اقدامی برای بازگشایی شان صورت نگرفته است.
کافه تریای سالن اصلی و همچنین کافه تریای سالن چارسو نیز گهگاه میزبان اجرای نمایش‌ها و یا محل برگزاری نمایشنامه خوانی بوده است.

ساختمان‌های مشابه

طرح تئاتر شهر شباهت ظاهری خیره‌کننده‌ای به ساختمان «تالار بکمن» در انستیتو تکنولوژی کالیفرنیا دارد.

تئاتر شهر بعد از انقلاب

تاتر شهر بعد از انقلاب زیر نظر وزارت ارشاد اسلامی و مدیریت تاتر شهر را مدیر کل هنرهای نمایشی که خود با حکم معاون هنری وزیر ارشاد منصوب شده به عنوان مدیر معرفی و حکم او را ابلاغ میکند .

حال بخش معرفی تئاتر شهر در سایت رسمی اش:

تئاتر شهر تهران به عنوان مهمترین مرکز تئاتر حرفه ای ایران و استوانه استوار معماری شده تئاتر میهن اسلامی و کعبه آمال و آرزو های اهل تئاتر است.

مرکزی که به مدد اهل تئاتر و برنامه ریزی مدیران روز به روز در مسیر تحول و پویایی هنر نمایشی به حر کت پویای خود ادامه می دهد .
آنچه که امروزه با نام تئاتر شهر تهران زبان زد خاص وعام است و به عنوان تنها مرکز تئاتر حرفه ای کشور مشهور شده است و اهل فرهنگ و هنر برای این ساختمان قدیمی و ویژه ارزش و جایگاه بخصوصی و ویژه ای قایل هستند ساختمانی است مدور و استوانه ای زیبا در محلی که در امتداد یکی از قدیمی ترین خیابان های شهر تهران و در تقاطع دو خیابان انقلاب و ولی عصر(عج) در ضلع غربی پارک دانشجو در چهار راه ولیعصر بنا شده است . مکانی که بهترین و زیباترین آثار نمایشی حرفه ای تئاتر ایران توسط کارگردانان و هنرپیشه های معروف این سرزمین اسطوره ای در تالارهای نمایشی آن به صحنه رفته است . گفته می شود که تئاتر شهر تهران شباهت ظاهری بسیاری با ساختمان تالار " تئاتر بکمن" در محل " انستیتو تکنولوژی " کالیفرنیای کشور آمریکا دارد به طوری که شباهت ها درمعماری وساخت آن این دو مرکز را دو قلوی معماری تئاتری نامیده اند . اما درگذشته نه چندان دور در محل آنچه که امروزه با نام تئاتر شهر تهران معروف شده است محلی به نام " کافه شهرداری " قرار داشت که یکی از مهم ترین تفرجگاه های مردم پایتخت در روزگار خود بود و تا سال های سال نام آن بر سر زبان های پایتخت نشینان جاری بود . گفته شده است که در این محل عصر پنج شنبه و جمعه ها بازی سازان و نمایشگران ، سیرک بازان و معرکه گیران جمع می شدند تا از هنرنمایی آنها تهرانی ها اوقات فراغت خود را پرکنند و برای لحظاتی از دغدغه های روزانه به دور باشند . کافه شهرداری در اواخر دهه ۱۳۳۰ و اوایل دهه ۴۰ یکی از مهمترین پاتوق های روشنفکرانی چون " فروغ

فرخزاد " و "جلال آل احمد "،" دکتر سعید نفیسی " و ده ها متفکری بود که بعدها عرصه های مختلفی از فرهنگ و هنر این کشور را رقم زدند . گفته شده است که در اوایل دهه ۴۰ خورشیدی گروهی نمایشی به فکر افتادند تا برای تهران یک سالن آمفی تئاتر دست و پا کنند و بعدها همین تفکر احداث سالن نمایشی برای پایتخت نشینان گسترش یافت تا اینکه بالاخره کلنگ احداث مجموعه تئاتر شهر تهران در سال ۱۳۴۶، در محل کافه شهرداری به زمین زده شد . طراحی این ساختمان به عهده شخصی به نام"امیرعلی سردار افخمی" یکی از نام آورترین معماران ایرانی در دهه ۵۰ است . افخمی از شاگردان استاد " هوشنگ سیحون " بود و استاد سیحون و افخمی را از بنیان گذاران جریان معماری پیشروی ایران در زمان خود می دانند . مجموعه تئاتر شهر که در ابتدا تنها برای اجرای در تالار اصلی ساخته شده بود درحال حاضر از پنج تالار تشکیل شده است . تالار های این مجموعه عبارتند از : "تالار اصلی"،" تالار چهارسو" ،" تالار قشقایی "، "تالار سایه" و "کارگاه نمایش" که چهار تالار آن در طبقه همکف و زیرزمین این ساختمان و بنای تاریخی قرار دارد .

تالار اصلی : تالار اصلی مجموعه تئاتر شهر با گنجایش ۵۷۹ نفر دارای تمامی تجهیزات لازم برای یک سالن تئاترحرفه ای شامل : صحنه گردان الکتریکی ، آسانسور دکور، سیستم آویزهای بالا رونده برای دکور، دهانه متحرک صحنه، پرده و امکانات سینمایی و دستگاه های کنترل کننده است . ورودی سالن اصلی نیز دارای دو درب با پوشش آکوستیک است تا از ورود صدای سالن انتظار به سالن نمایش جلوگیری کند. مجموعه تئاتر شهر علاوه بر تالارهای نمایش ذکرشده ، دارای سالن انتظار و قسمت های پذیرایی کافه تریا ، بوفه ، کتابخانه ، مرکز اسناد ، کتابفروشی و بخش های اداری است. همچنین علاوه بر فضاهای سرپوشیده، محوطه باز اطراف بنا در مجاورت خیابان ولی عصر، پارک دانشجو و خیابان انقلاب نیز بخشی از مجموعه تئاتر شهر محسوب می شوند . دور این ساختمان مدور ، ستون های قرینه به سبک ستون های تخت جمشید طراحی شده است که باعث می شود ساختمان شباهت زیادی با خیمه داشته باشد. همچنین در بالای ساختمان گنبد نیم مدوری طراحی شده است که یادآور " برج طغرل" و معماری دوره ایلخانیان است . شاید مهم ترین ویژگی تئاتر شهر در پلان دایره ای شکل آن باشد. این پلان ترکیبی از معماری " یونان" و "روم " قدیم و بناهای مربوط به نمایش ، مانند" پانئوم "و "کلوزیوم" است . گفتنی است اینگونه پلان ها در زمان ناصرالدین شاه قاجار وارد معماری ایران شده است. پس از سفر ناصرالدین شاه به فرانسه و انگلیس و دیدن سالن های نمایش و اپرای این شهرها، شاه قاجار دستور ساخت تکیه دولت را به شکل دایره ای، مانند سالن اپرای پاریس می دهد در معماری تئاتر شهر نیز همچون دیگر معماری های پیش از سال های ۱۳۴۶ در استفاده از آجرنما و ترکیب آن با کاشی فیروزه ای و سبز و همچنین بکار گیری عناصر تزیینی آجری، باعث ایجاد حس نزدیکی و آشنایی با بنای دیگر ایرانی شده است . در ساختمان تئاتر شهر ترکیبی جالب از کاشی و آجر به کار رفته است ترکیب کاشی به شکل انتزاعی و استفاده از آجر بر جسته که در دوره های مختلف تاریخی به ویژه در دوره ایلخانیان وجود داشته، در این مجموعه بکار رفته است. در واقع فضاهای داخلی این بنا با پیچ و خم های حاصل از پیروی طرح از هندسه غالب، حالت رمز و راز گونه به خود گرفته و گویی فرد را در هزار توی خود اسیر کرده، آن چنان که ویژگی هنر است . ساختمان تئاتر شهر در روز هفتم بهمن ۱۳۵۱ با روی صحنه رفتن نمایش معروف " باغ آلبالو" نوشته آنتوان چخوف روسی و به کارگردانی " آربی آوانیسان " و با بازی "داریوش فرهنگ" ،" سوسن تسلیمی" ،" مهدی هاشمی" ،" فهیمه راستکار" و" پرویز پورحسینی" به عنوان مدرن ترین سالن تئاتر تهران افتتاح شد .

این مجموعه در آغاز فعالیت، توسط سازمان جشن هنر شیراز اداره می شد که بعدها این وظیفه به رادیو و تلویزیون

واگذار شد. در حال حاضر سرپرستی این مجموعه به عهده وزرات فرهنگ و ارشاد اسلامی می باشد و مرکز هنرهای نمایشی به عنوان متولی فعالیت های تئاتری در ایران مسئولیت اداره این مجموعه را برعهده دارد. مجموعه تئاتر شهر کعبه آمال اهالی تئاتر ایران در عرصه اجرایی هنر نمایشی است علاوه بر فضاهای سرپوشیده، محوطه باز اطراف بنا در مجاورت خیابان انقلاب، پارک دانشجو و خیابان ولیعصر (عج) نیز بخشی از مجموعه تئاتر شهر محسوب می شوند . دور این ساختمان مدور ، ستون های قرینه به سبک ستون های تخت جمشید طراحی شده است که باعث می شود ساختمان شباهت زیادی با " خیمه " و نهایتا معماری ایرانی و اسلامی نیز داشته باشد.

http://www.teatreshahr.com/abouts.html

تئاتر شهر

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «تئاتر شهر تهران-بزرگ‌ترین مجموعه نمایش تئاتر ایران»، پارسیان دژ، ۱۳۹۴.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وب‌سایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

https://www.parsiandej.ir/articles/1685/pdf/تئاتر-شهر-تهران-بزرگ-ترین-مجموعه-نمای.pdf

آخرین ویرایش مقاله: ۱۲ مرداد ۱۴۰۵